

Η ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ ΑΠΟ ΤΟ ΜΟΝΕΤΑΡΙΣΜΟ ΣΕ ΕΝΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΑΠΟΔΕΚΤΟ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΥΠΕΥΘΥΝΟ ΜΟΝΤΕΛΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

 Ο κλωνισμός του οικονομικού μοντέλου ανάπτυξης που βασίστηκε στους μονεταριστές, έδωσε την ευκαιρία στους κεϋνσιανούς οικονομολόγους να επανέλθουν στο προσκήνιο για να υπερασπιστούν την ανάγκη εμπλοκής των κρατών στη λειτουργία του οικονομικού συστήματος.

Ωστόσο είναι βέβαιο ότι βρισκόμαστε σε μεταβατική περίοδο που η σύνθεση διαφορετικών σχολών οικονομικής σκέψης δεν αρκεί για βρεθούν λύσεις που θα βοηθήσουν να βρεθεί η νέα παγκόσμια κατεύθυνση.

<p>Τα προβλήματα της σημερινής εποχής δεν είναι μόνο η ύφεση που ανέδειξε τους κενύσανους ούτε μόνο ο στασιμοληθωρισμός, τα δημόσια ελλείμματα και χρέη που ανέδειξαν τους μονεταριστές. Είναι όλα αυτά μαζί και επιπλέον είναι τα ζητήματα που ανακύπτουν από τον τρόπο αξιοποίησης της τεχνολογικής πρόοδου σε σχέση με τις επιπτώσεις της ανάπτυξης στο περιβάλλον.</p> <p>Η τεχνολογική εξέλιξη που έχει επιτευχθεί μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο δεν συγκρίνεται με καμία άλλη περίοδο της παγκόσμιας ιστορίας. Δυστυχώς όμως η ανθρωπότητα δεν εκτίμησε σωστά τις επιπτώσεις της ραγδαίας τεχνολογικής πρόοδου. Η υπερεκμετάλλευση και η κατασπατάληση των φυσικών πόρων, η εκτεταμένη μόλυνση της φύσης και η κλιματική αλλαγή εξαιτίας της υπερβέρμανσης του πλανήτη από την ανεξέλεγκτη ανθρώπινη δραστηριότητα έχουν οδηγήσει τον πλανήτη σε οριακό σημείο.</p> <p>Κατά συνέπεια το νέο οικονομικό αναπτυξιακό μοντέλο δεν μπορεί να περιοριστεί μόνο στο βαθμό εμπλοκής του κράτους στην οικονομία ή στην ελευθερία των αγορών. Το νέο οικονομικό αναπτυξιακό μοντέλο πρέπει να δώσει έμφαση στη κατανόηση των επιδράσεων της υψηλής τεχνολογίας στους ανθρώπους και το περιβάλλον ώστε να θεραπεύσει τις ολοένα αυξανόμενες κοινωνικές εντάσεις και να σταθεροποιήσει την περιβαλλοντική υποβάθμιση.</p> <p>Η «θεοποίηση» της κερδοφορίας των επιχειρήσεων, η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας με κάθε τίμημα, ακόμη και σε βάρος κεκτημένων εργατικών δικαιωμάτων, ο περιορισμός του κοινωνικού κράτους και η παράλληλη μείωση των φορολογικών συντελεστών των επιχειρήσεων, ώστε να μειωθεί η εμπλοκή του κράτους στην οικονομία και να δοθεί ελεύθερος χώρος για την ανάπτυξη της ιδιωτικής πρωτοβουλίας οδήγησαν σε στρεβλώσεις και ανισορροπίες, όχι μόνο στο πεδίο της οικονομίας αλλά και στο επίπεδο της κοινωνίας και των πολιτών.</p> <p>Η οικονομική πολιτική των κυβερνήσεων σε παγκόσμιο επίπεδο συντονίστηκε σε όφελος του παγκοσμιοποιημένου ατόμου και χωρίς πατρίδα καιπατρίο. Οι θυσίες και οι κόποι των απλών πολιτών και των απλών εργαζομένων καρπώθηκαν από τις μειωμένες που κατέχουν τον πλούτο και τα μέσα παραγωγής. Η ανάπτυξη που υπήρξε για πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα δεν μοιράστηκε ανάμεσα σε εργαζομένους και εργοδότες αλλά καρπώθηκε με την υποστήριξη των κυβερνήσεων από τους εργοδότες. Επί της ουσίας οι μεν κυβερνήσεις αποδέχτηκαν τον «εκβιασμό» των εργοδοτών ότι αν δεν γίνουν δεκτοί οι όροι τους θα αλλάξουν χώρα λειτουργίας, με αποτέλεσμα οι χάρες να χάσουν σημαντικό φορολογικά έσοδα και οι δε εργαζόμενοι αποδέχτηκαν τον «εκβιασμό» των εργοδοτών ότι αν δεν γίνουν δεκτοί οι όροι τους θα απολύσουν συνάδελφους τους.</p> <p>Το ζητούμενο λοιπόν σε ένα νέο αναπτυξιακό οικονομικό μοντέλο δεν θα είναι κυρίως το εάν το κράτος θα παρεμβαίνει στην οικονομία αλλά το προς ποια κατεύθυνση θα γίνουν οι παρεμβάσεις του. Για να επιτύχει ένα οικονομικό σύστημα στις σύγχρονες συνθήκες θα πρέπει να θέσει σαν προτεραιότητα τη δίκαιη κατανομή μεταξύ εργαζομένων και εργοδοτών του εισοδήματος που παράγεται.</p> <p>Μέχρι σήμερα το σύνολο της υπεραξίας της ραγδαίας τεχνολογικής πρόοδου το καρπώνονται οι επιχειρήσεις, ενώ οι εργαζόμενοι όχι μόνο δεν πέτυχαν μείωση των ωρών απασχόλησης τους αλλά αντιμετωπίζουν και το πρόβλημα της υποκατάστασης τους από τις μηχανές παραγωγής. Η δίκαιη κατανομή της προόδου που προέρχεται από την τεχνολογική πρόοδο δεν θα γίνει εφικτή αν δεν υπάρξει παγκόσμιος συντονισμός των κρατών.</p> <p>Μέσα από την κατάρνηση των φορολογικών παραδείσων, τη διαμόρφωση ισότιμων συνθηκών για την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας και τη διεθνή οικονομική διαφάνεια οι επιχειρήσεις δεν θα ασφυκτούν από τον ασίτακτο σκληρό ανταγωνισμό που επιβάλλει τη συνεχή ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας τους. Ο σκληρός ανταγωνισμός μεταξύ των επιχειρήσεων αν και θεωρητικά θα οδηγήσει στην επίτευξη της καλύτερης δυνατής τιμής για τους καταναλωτές στην πράξη έχει ως αποτέλεσμα τον βανδαλισμό των εργαστικών δικαιωμάτων, την υπονόμευση της κοινωνικής συνοχής και την έξοδο από τους κλάδους που δραστηριοποιούνται των μικρομεσαίων επιχειρήσεων με αποτέλεσμα να δημιουργούνται ολιγοπωλιακές ή και μονοπωλιακές αγορές.</p> <p>Είναι λοιπόν απαραίτητο η οικονομία να υπηρετεί την κοινωνία και όχι η κοινωνία την οικονομία. Η οικονομική ως ανθρωπιστική επιστήμη πρέπει να εναρμονίσει το δρόμο της και να στοχεύσει στην επίτευξη της μεγιστοποίησης της ωφέλειας των ατόμων σε συνδυασμό με την προστασία του περιβάλλοντος και όχι στη μεγιστοποίηση των επιχειρηματικών κερδών με όποιο κόστος για τους ανθρώπους και το περιβάλλον, όπως συνέβη για μια πολύ μεγάλη χρονική περίοδο.</p> <p>Ο οξύτατος ανταγωνισμός μεταξύ των επιχειρήσεων έχει οδηγήσει σε πρακτικές μεγιστοποίησης της απόδοσης της εργασίας με αποτέλεσμα όσο αυξάνει η παραγωγικότητα της εργασίας και αξιοποιείται η νέα τεχνολογία τόσο περισσότεροι εργαζόμενοι να χάνουν την εργασία τους, καθιστώντας την ανεργία ολοένα διογκούμενο πρόβλημα.</p> <p>Οι περιβαλλοντικές συνθήκες έχουν μεταβληθεί εξαιτίας της ανθρώπινης δραστηριότητας και κυρίως λόγω της ανθρώπινης παραγωγικής δραστηριότητας. Η κλιματική αλλαγή εξελίσσεται στο σημαντικότερο κίνδυνο του πλανήτη υπονομεύοντας το μέλλον της ανθρωπότητας αλλά και της ίδιας της «πλάτης» οικονομικής δραστηριότητας που προκάλεσε την κλιματική αλλαγή.</p> <p>Οι κλιματικές αλλαγές στον πλανήτη έχουν ήδη οδηγήσει στην μετατροπή ευφρόνων εδαφών σε έρημο, ενώ ο κίνδυνος για το μέλλον είναι πολύ μεγαλύτερος. Πάνω από 100 χώρες σε όλο τον κόσμο ήδη αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα λιψυδρίας, ξηρασίας και εξάντλησης των αποθεμάτων νερού.</p> <p>Η ερημοποίηση των εδαφών είναι το αποτέλεσμα της υποβάθμισης των εδαφικών και υδατικών πόρων μιας περιοχής. Το έδαφος εμφανίζει διάβρωση και κατολιθώσεις, ενώ αυξάνονται οι πλημμύρες.</p> <p>Η ερημοποίηση της γης έχει ως συνέπειες την απώλεια στο γεωργικό και κτηνοτροφικό εισόδημα, τη ραγδαία χειρότερηση του περιβάλλοντος και της ποιότητας ζωής. Οι εντατικές καλλιέργειες βιομηχανικών φυτών διευρύνουν το έλλειμμα του ισοζυγίου υδάτων, καθώς υπολογίζεται ότι στην Ελλάδα η γεωργία απορροφά το 85% των υδατικών πόρων, η ροή των ποταμών ελαττώνεται και τα υπόγεια αποθέματα νερού εσφαλμυρώνονται. Την καταστροφική ερημοποίηση των παραγωγικών γαιών, θα ακολουθήσει η καταστροφή της διατροφικής μας βάσης και δυστυχώς πριν διψάσουμε, θα πεινάσουμε. Η πρόσφατη άνοδος της τιμής των τροφίμων, η οποία περιορίστηκε εξαιτίας της οικονομικής κρίσης και το πιθανότερο είναι ότι μετά την κρίση θα συνεχιστεί, δεν είναι άσχετη με την ξηρασία.</p> <p>Το φαινόμενο της ερημοποίησης δεν είναι ένα απλό γεωφυσικό φαινόμενο που αφορά κάποιους επιστήμονες, είναι και οικονομικό φαινόμενο, το οποίο μπορεί να έχει καταστροφικές συνέπειες στην παραγωγή και την οικονομία.</p>
<p>☒ Η ερημοποίηση και ξηρασία είναι μια από τις βασικές επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής αλλά δεν είναι οι μόνες. Η αύξηση της θερμοκρασίας της γης αναμένεται να έχει ως συνέπεια το λιώσιμο των πάγων στους πόλους και την αύξηση της στάθμης της θάλασσας, γεγονός που προβλέπεται να δημιουργήσει εκατομμύρια κλιματικούς μετανάστες.</p> <p>Η κλιματική αλλαγή αποτελεί κίνδυνο για την εξαφάνιση εκατοντάδων ειδών της πανίδας και της χλωρίδας. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο είναι προτιμότερη η πρόληψη από τη θεραπεία του προβλήματος, δηλαδή στις σημερινές οικονομικές αποφάσεις θα πρέπει να ληφθούν υπόψη οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις κάθε οικονομικής επιλογής.</p>
<p>Μέχρι σήμερα το κόστος της ανάπτυξης εξωτερικεύονταν στο κοινωνικό σύνολο και το περιβάλλον. Τα τελευταία χρόνια η λογική ο «ριπαίων πληρώνει» κερδίζει έδαφος και προωθεί την ιδέα να υπάρξει συγκεκριμένο καθεστώς για τον περιορισμό της εξωτερικεύσης του περιβαλλοντικού κόστους. Η συνθήκη του Κιότο οδήγησε σε συμφωνία για τα όρια ρύπων ανά χώρα και δημιούργησε τις προϋποθέσεις να υπάρξουν συγκεκριμένες ποινές για εταιρείες που μολύνουν ή ρυπαίνουν από την παραγωγική τους δραστηριότητα.</p> <p>Στο πλαίσιο αυτό την 1η Ιανουαρίου του 2005 εγκαινιάστηκε το Χρηματιστήριο Ρύπων στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Χιλιάδες βιομηχανίες στον τομέα της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας αγόρασαν και πούλησαν δικαιώματα ρύπανσης. Στο Χρηματιστήριο Ρύπων το διαπραγματευτικό προϊόν είναι η μονάδα ρύπου και αντιστοιχεί σε ένα τόνο CO2. Το πρόστιμο από το 2005 μέχρι το 2007 του επιπλέον από τα επιτρεπτά όρια τόνου CO2 ήταν 40 ευρώ ανά υπερβάλλοντα τόνο και από το 2008 διαμορφώθηκε σε 100 ευρώ. Δυστυχώς οι ΗΠΑ και οι 2 μεγαλύτερες αναπτυσσόμενες χώρες η Ινδία με η Κίνα, οι οποίες και οι 3 μαζί εκπέμπουν το 40% της ποσότητας του CO2 στην ατμόσφαιρα της Γης δεν έχουν αποδεχθεί τη συνθήκη του Κιότο.</p> <p>Για την Ελλάδα το πρωτόκολλο του Κιότο προβλέπει μέγιστη αύξηση των ρύπων κατά 25% σε σχέση με το 1990. Αν και σήμερα η Ελλάδα βρίσκεται κάτω από το μέγιστο όριο αν δεν ληφθούν πιο δραστικά μέτρα τότε ίσως και στο κοντινό μέλλον να ξεπεράσει το προβλεπόμενο όριο.</p> <p>Οστόσο η αγορά δικαιωμάτων ρύπων είναι ένα μόνο κομμάτι των αναγκαίων βημάτων που πρέπει να γίνουν. Υπάρχουν χιλιάδες παραγωγικές μονάδες που δεν διαθέτουν βιολογικό καθαρισμό, δεν χρησιμοποιούν φίλτρα περιορισμού των ρύπων ή δεν προωθούν τα στέρεα βιομηχανικά τους απόβλητα τους σε ειδικούς χώρους υγειονομικής ταφής. Το κόστος αυτό μετακαλείται στη φύση και τελικά στις επόμενες γενιές, οι οποίες θα πληρώσουν με τη δραματική υποβάθμιση της ποιότητας ζωής τους το τίμημα της περιβαλλοντικά ανεύθυνης ανάπτυξης.</p> <p>Η λύση βρίσκεται στη θέσπιση συστήματος ανάληψης του περιβαλλοντικού κόστους από τις επιχειρήσεις. Το κόστος αυτό αν και βραχυχρόνια φαίνεται σημαντικό και θα μειώσει την κερδοφορία των επιχειρήσεων μακροχρόνια θα βοηθήσει στο αποφευχθούν οι ακραίες καταστροφικές συνέπειες της περιβαλλοντικής υποβάθμισης.</p> <p>Οι αδειοδοτήσεις και οι εγκρίσεις επιχορηγήσεων επενδυτικών προγραμμάτων πρέπει να συνδεθούν άμεσα με τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις λειτουργίας της επιχείρησης. Τα κράτη μπορούν και πρέπει να υποχρεώσουν τις επιχειρήσεις να προβούν σε όλες τις απαραίτητες επενδύσεις για να εσωτερικεύσουν το περιβαλλοντικό κόστος.</p>
<p style="text-align: center;">31 Αυγούστου 2009 Βανόσης Ζεκεντές Οικονομολόγος – Δημοτικός Σύμβουλος Αταλάντης</p>